

Nhận định nhân dịp có Tuyên Ngôn Về Khoa Học Hậu Duy Vật

Đối với những người đang nghiên cứu Thăng Nghĩa Duy Dân của Lý Đông A (LĐA), sự ra đời của Tuyên Ngôn Hậu Cộng Sản là cơ hội để ta hiểu thêm về Thăng Nghĩa mà LĐA đã đưa ra từ thập niên 1940, khi so sánh với nội dung của Tuyên Ngôn này, mới ra đời năm 2014. Tuyên Ngôn này thể hiện những "phản tỉnh" của giới học thuật và khoa học thế giới hiện nay, nhưng khi so sánh với những gì LĐA đã đưa ra thì chúng ta sẽ thấy có một số điều mà Tuyên Ngôn này đi gần với Thăng Nghĩa của LĐA, và cũng còn nhiều điều điều mà LĐA đã nhận ra và Tuyên Ngôn này chưa có. Tất nhiên đây mới chỉ là Tuyên Ngôn để bác bỏ luận điểm duy vật, đưa ra khía cạnh linh hồn và tinh thần, chưa đưa ra hết được những gì giới học thuật quốc tế có thể đã thấy. Và chúng ta có thể tin rằng giới khoa học gia và học thuật thế giới sẽ dần dần nhận ra được những gì mà LĐA đã đưa ra từ 1940's vì nhiều học giả bắt đầu đề cập đến những điều mới rất gần với LĐA.

1. Những quan điểm gần với 2 tầm nhìn của LĐA:

1.1. LĐA: "Tinh thần và vật chất hỗ tương nguyên nhân."
Manifesto nhận định: "There is a deep interconnectedness between mind and the physical world." (điều 15b). (*)

1.2. Ba phạm trù tư tưởng làm căn bản cho mọi suy tư và hành động của con người: LĐA gọi là duy nhiên, duy nhân và duy dân--nhiên-nhân-dân nhất quán liên hệ. Trong Manifesto các học giả Tây phương gọi là "science, spirituality, and society." (cuối đoạn mở đầu). Cũng như nhà vật lý lượng tử Capra cũng nhận ra "*Physicists do not need mysticism, and mystics do not need physics, but humanity needs both*". Và ông cũng nhận ra có 3 khu vực tương quan với nhau mà ông gọi là "biological, cognitive and social." (**). Lý Đông A cũng gọi là tự nhiên, tư tưởng và xã hội, và ông nói tư tưởng là đại biểu của sinh mệnh (đời sống của con người).

2. Những điều mà LĐA thấy nhưng giới học thuật thế giới chưa thấy:

2.1. Ngoài "tinh thần và vật chất hỗ tương nguyên nhân là chân ý nghĩa của *sinh mệnh*", LĐA còn thấy 2 cặp hỗ tương nguyên nhân khác của sinh hoạt và sinh tồn:

2.1.1. "Vận động và kết hợp hỗ tương nguyên nhân đó là chân ý nghĩa của *sinh hoạt*"

2.1.2. "Bản vị và cơ năng hỗ tương nguyên nhân đó là chân ý nghĩa của *sinh tồn*".

Với ba nguyên tắc cho sinh mệnh, sinh hoạt và sinh tồn, LĐA thấy đều có hai mặt của hỗ tương không mâu thuẫn.

2.2. Nhân loại đông-tây kim-cổ đều đã thấy 3 phạm trù mà LĐA gọi là 3 "phạm trù tư tưởng". Bên đông có tam tài thiên-địa-nhân của Dịch học, Tam bảo Pháp-Phật-Tăng của Phật giáo. Bên Tây có Chúa Ba Ngôi, Chúa Cha, Chúa Con và Chúa Thánh Thần, của Thiên chúa giáo. Ngày nay khoa học và học thuật quốc tế cũng thấy 3 khu vực là sinh học, ý thức và xã hội. Nhưng LĐA còn đi xa hơn. Ông không chỉ thấy 3 phạm trù và tính hỗ tương với nhau, không thể tách biệt, mà còn thấy *tính chất khác nhau* của 3 phạm trù, đó là: "Duy Nhiên vô nguyên tương đối", "Duy Nhân nhất nguyên tuyệt đối" và "Duy Dân đa nguyên tương đối", để từ đó đưa ra 2 nhận định quan trọng:

2.2.1. Nếu trong đời sống con người và trong xã hội không thể tách biệt Nhiên-Nhân-Dân (phù hợp với phong trào xã hội và phong trào môi sinh hiện nay) thì mọi hành động xã hội và chương trình kiến thiết cũng cần thống nhất tương đối-tuyệt đối, vô nguyên-nhất nguyên và đa nguyên.

2.2.2. Cụ thể hơn, kiến thiết xã hội không thể bỏ qua khác biệt giữa các quốc gia, nhưng khác biệt (đa nguyên) quốc gia không thể tác hại vào tính thống nhất (nhất nguyên) của nhân loại. Nhân loại là một nhưng dân tộc là nhiều. Từ đó LĐA đưa ra nguyên tắc thực hiện Tam Nhân (Nhân bản-Nhân tính-Nhân chủ) cho toàn thể nhân loại phải thông qua chính sách Lục Dân cho phù hợp với mỗi quốc gia (dân tộc, dân đạo, dân văn, dân trị, dân sinh, dân vực). Nhìn vào toàn cầu hóa hiện nay, chưa thấy nguyên tắc này được nhận ra và tôn trọng, mà sự cạnh tranh và chi phối siêu cường-nhược tiểu vẫn còn dù ngày càng giảm bớt dần.

2.2.3. Quan trọng hơn, trong quan hệ giữa ba phạm trù nhiên-nhân-dân, LĐA cho rằng cần nhận ra vị trí và vai trò chủ động của *nhân*, trong quan hệ với nhiên (tự nhiên) và dân (xã hội). Nếu không nhận ra và tôn trọng nhân thì nhân sẽ bị lệ thuộc vào nhiên hoặc vào xã hội, hay vào cả hai, mất đi tính tự chủ, chủ động của con người. Mà đây chính là sai lầm tai hại của Mác và của trào lưu duy vật chi phối học thuật thế giới cả mấy trăm năm qua mà ngày nay giới học thuật mới nhận ra. Mác cho rằng: "*Giới tự nhiên là thân thể vô cơ của con người*" và "*Bản chất con người là tổng hòa quan hệ xã hội.*" (***)

3. Từ việc nhận rõ vai trò chủ động của con người LĐA đưa ra hai điều quan trọng rất rõ.

3.1. Một là làm rõ bản chất của con người khác tự nhiên và con vật, qua việc *phân biệt rõ thiên tính với nhân tính*, và *khả năng nhân chủ* của con người. LĐA cho rằng loài người ngay khi có mặt trên trái đất đã biết tu chỉnh tự nhiên để tạo thành đời sống người (nhân đạo), chứ không bị tự nhiên chi phối, không chấp nhận sống như loài động vật khác. Ông cho rằng nhân loại đã tạo ra đời sống người, ông gọi là *nhân đạo*, trải qua 3 giai đoạn: nhân đạo sơ khai, nhân đạo thành lập, nhân đạo tăng tiến, và đang đi vào giai đoạn nhân đạo ổn định.

3.2. Trong quá trình tiến hóa từ nhân đạo sơ khai lên nhân đạo thành lập, con người nhận ra sự khác biệt với tự nhiên và các sinh vật khác nên dù đông dù tây, dù khác tôn giáo, đạo giáo, dù chưa gặp nhau, đều cố gắng chuyển 3 thiên tính mà mọi loài sinh vật đều có thành nhân tính: *sắc tính* phải **Trinh** để thành vợ chồng, lập gia đình, không thể chỉ được-cái; *nhu yếu* phải **Bình** để cùng sống, không thể tranh sống; *tự vệ tính* phải **Hòa** chứ không thể chỉ mạnh được yếu thua, và xã hội của con người phải được xây dựng trên Trinh Bình Hòa. Trong các đạo giáo đông-tây đều dạy như thế, và LĐA chỉ làm sáng tỏ hơn và tin rằng loài người sẽ thực hiện được trọn vẹn trong giai đoạn nhân đạo ổn định.

Trình độ văn minh cần dựa trên những nhận thức nêu trên, để cùng thực hiện nhân đạo và nhân chủ chứ không thể chỉ dựa vào tiến bộ vật chất và kỹ thuật. Và Lý Đông A gọi đó là nền **văn minh nhân chủ** mà loài người sẽ thực hiện trong thời kỳ nhân đạo ổn định đang tới.

Đó là những nhận thức rất đặc biệt mà LĐA đã đưa ra từ đầu thập niên 1940 trong đó có một số nhận thức ngày nay nhân loại đang bắt đầu nhận ra được như trong bản Tuyên Ngôn Hậu Duy Vật mới ra đời năm 2014.

Nhiên Hòa ĐVH
(5/2/2021)

(*) Manifesto for a Post-Materialis Science - <https://opensciences.org/about/manifesto-for-a-post-materialist-science>

(**) Fritjoff Capra. *The Tao of Physics*, 2010 - <https://www.amazon.com/Tao-Physics-Exploration-Parallels-Mysticism/dp/1590308352>

(***) <https://loigiaihay.com/chuong-mo-dau-nhap-mon-nhung-nguyen-ly-co-ban-cua-chu-nghia-mac-lenin-e3250.html>